

1971

4

SPRAVODAJ

SLOVENSKEJ SPELEOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI

Knižnica MSK
Lipt. Mikuláš
Č 064/1

S P R A V O D A J
Slovenskej speleologickej spoločnosti

Číslo 4

1971

Vydalo Múzeum slovenského krasu
Liptovský Mikuláš

Oslavy 50.výročia jaskyne Slobody

V auguste tohto roku uplynulo práve 50 rokov od objavenia Demänovskej jaskyne Slobody. Správa slovenských jaskyň a Múzeum slovenského krasu pripravili na počesť objavenia bohaté oslavu, mezi inými aj vedecký seminár a výstavu "50 rokov jaskyne Slobody". Oslavy sa začali podľa programu dňa 5.augusta prednáškovým večerom v Okresnom osvetovom dome v Lipt. Mikuláši. Otvárací prejav predniesol riaditeľ SSJ Dr.J.Jakál, ďalej prednášal prof.L.Blaha.K pestrosťi programu večera prispelo hudobnými vložkami kvarteto Ľudovej školy umenia.

5.augusta bol v Horskom hoteli pri vchode do jaskyne Slobody zahájený seminár na tému "50 rokov jaskyne Slobody". V rámci tohto prednášali: Ľ.Tarnócy o najstaršej história tejto jaskyne, Ing.O.Lupták o výstavbe a perspektívnom rozvoji jaskyň Demänovskej doliny, Dr.A.Droppa CSc o geomorfologických pomeroch Demänovskej doliny a Ing.M.Marenčák o Nízkych Tatrách ako o chránenom území. Je len škoda, že väčšina pozvaných sa seminára nezúčastnila. Napriek tomu prednášky a diskúzie priniesli mnoho zaujímavých poznatkov a nejeden cenný návrh a podnet pre ďalšiu prácu. Od poludnia, po skončení seminára bolo v Múzeu slovenského krasu otvorenie výstavy k výročiu jaskyne Slobody. Výstavku otvoril riaditeľ MSK V.Nemec.

V nasledujúci deň pokračovali oslavy piétnou spomienkou na jaskyniarov, ktorí odpočívajú na cintoríne v Paučinej Lehote. Slávnostný prejav mal V.Nemec, vhodnými zborovými spevmi prispel ženský spevokol z Demänovej. Súčasne na cintoríne bol položený aj základný kameň pre pamätník jaskyniarov. Oslavy vyvrcholiли v ten deň slávnostným koncertom v jaskyni Slobody, kde v Hlbokom dome účinkoval Žilinský miešaný zbor pod vedením prof.A.Kállaya. K návštěvníkom sa priho-

voril slávnostným prejavom Dr. J. Jukáľ. Vo Veľkom dóme účinkoval Okresný učiteľský spevokol z Lipt. Mikuláša pod vedením Jána Klauču, vedúceho odboru kultúry. Koncertu sa zúčastnila delegácia Ministerstva kultúry pod vedením námestníka ministra RSDr. Jozefa Mravíka. Záver osláv vyvolal veľmi priažnivý ohlas u širokej verejnosti a je povzbudením k usporiadaniu podobných podujatí aj v budúcnosti. Táto osláv bol zaslaný objaviteľovi A. Královi do Tišnova pozdravný list. Veľkú pozornosť venovali oslavám aj zástupcovia našej tlače, rozhlasu a televízie, čo tiež značne prispelo k úspechu.

Obilujúcej jaskyni sa dostalo zaslúženej pozornosti našej verejnosti. Zostáva len želat si, aby návrat do jej historie v spomienkach a príklady osobnosti, ktoré sa jaskyni a jej rozkvetu tak obetavo venovali, sa stali povzbudením ku zvýšenej starostlivosti a aby všetky ďalšie snahy o rozvoj tejto jaskyne a jej budúcnosti boli úspešné.

Ludovít Tarnóczy

Stručná správa o činnosti oblastných
skupín SSS za 1. polrok 1971

Pracovná činnosť jaskyniarov v jednotlivých oblastných skupinách SSS pokračovala podľa ročného plánu aj v uplynulom 1. polroku 1971. Nemáme však celkový obraz o vykonaných prácach a dosiahnutých výsledkoch, pretože niektoré skupiny, aj keď aktívne pracujú na vybraných lokalitách, nedostatočne, alebo vôbec neinformujú predsedníctvo o priebehu vykonaných prác, neposielajú pravidelne denníky a hlásenia z jednotlivých akcií. Hodnotenie aktivity takýchto skupín potom dopadne v ich neprospech.

Chceme sa aj touto cestou obrátiť na vedúcich oblastných skupín, aby v budúnosti pravidelne posielali hlásenia z vykonaných akcií. Tieto výsledky slúžia nielen k hodnoteniu skupiny po metodickej stránke, ale sú zároveň aj smerodatnými hodnotami, na základe ktorých sa plánuje výška ďalšieho príspievku a vybavenosti skupiny.

Oblastná skupina č.1. - Košice-Jasov

Jasovská skupina jaskyniarov je zo všetkých oblastných skupín jediná, ktorá neposlala doposiaľ takmer žiadne hlásenia a ani nevypracovala plán činnosti na rok 1971. Napriek uvedeným organizačným závadám skupina pracuje úspešne už niekoľko rokov na lokalite Teplica - horné pracovisko, priečast, ktorá sa nachádza v blízkosti Jasovskej jaskyne. Výsledky dosiahnuté v minulom roku dávajú reálну nádej postúpiť hlbšie, event. dosiahnuť aktívny tok vyvieračky Teplica. K dosiahnutiu dna prieasti museli členovia rozširovať úzke steny prieasti, ktorá už má bohatú sintrovú výzdobu na stenách. Tieto rozširovacie práce prebiehali aj v jarných a letných mesiacoch tohto roka.

Oblastná skupina č.2 - Spišská Nová Ves

Táto aktívna oblastná skupina pokračovala aj v priebehu polroka na prieskumných prácach v oblasti Slovenského raja. Hlavné pracovisko bolo v Tomášovskej jaskyni, okr. Spišská Nová Ves, kde v lome pri ťažobných prácach sa podarilo odkryť nový jaskynný systém. Zaujímavosťou tejto jaskyne je, že sa nenachádza vo vápenci, ale v treťohorných horninách. Jaskyňa tvorí podzemné riečisko v strednozrnitých pieskovcoch s karbonátovým tmeľom. V spodnej partii riečiska sú už drobnozrnité zlepence. Systém je vyvinutý po dvoch tektonických trhlinach príbližného smeru SV a SZ. Jaskyňa bola zdokumentovaná v dĺžke 250 m, tiež bolo urobené profilovanie chodieb ako aj odber petrografických vzoriek na valúnovú analýzu. Zároveň skupina uskutočnila aj meranie pukín a vrstevnatosti v kameňolome nad jaskynou, včítane zostavenia situačného plánu kameňolomu. O tejto lokalite uvádzame stručný popis v tomto čísle Spravodaja.

Ďalším pracoviskom skupiny je jaskyňa Pod Zelenou horou, taktiež v Slovenskom raji. V rámci prieskumnnej činnosti v januári vyhotovili dokumentáciu a fotodokumentáciu jaskyne. Takto získané materiály sú pripravené pre publikáciu v zborníku Slovenský kras.

Oblastná skupina č.3 - Rožňava

Skupina v poslednej dobe tiež málo posielala hlásenia o vykonaných prácach na jednotlivých pracoviskách. Sekcia A pracovala nepravidelne v nárazových akciách na prieskume Hučiacej vyvieračky pri Kunovej Teplici v masíve Plešiveckej planiny. Výsledky dosiahnuté v uplynulom polroku ešte neboli zdokumentované, ale aj tak dávajú reálnu nádej preniknúť v krátkom čase na aktívny tok jaskynného systému. Niektorí čle-

novia hlavne zo sekcie C sa zúčastnili Jaskyniar-
ského týždňa 1971 v Belanských Tatrách, kde mali od-
borné prednášky.

Oblastná skupina č.4 - Spišská Belá

Členovia oblastnej skupiny zo Spišskej Belej pokra-
čovali v prieskume jaskyne Na Hlinách, objavenej
koncom minulého roku. Jaskyňa v dĺžke 68 m bola
predbežne zdokumentovaná. O výsledkoch a popise tej-
to jaskyne sme Vás informovali samostatným príspev-
kom vedúceho skupiny Jozefa Jiráska v minulom 3.č.
nášho Spravodaja.

Veľkú časť činnosti venovala skupina prípravným a
organizačným prácam tohoročného Jaskyniarskeho týž-
diňa v Belanských Tatrách, kde veľkou mierou prispe-
li k zdarnému priebehu celého programu.

Oblastná skupina č.6 - Tisovec

Skupina pracovala v letných mesiacoch na lúke Br-
novu, kde bol premeraný a zakolikovaný nový závrt,
ktorý sa tu vytvoril v hlinitom pokryve koncom mi-
nulého roku. Zároveň sa vykonalo aj orientačné za-
meranie ostatných závrtov. O lokalitách bol napísaný
článok do Krás Slovenska.

Výprava do priepasti Jelenia uvolnila vchod, ktorý
sa zasypal cez zimné mesiace. Sondovaním v nových
chodbách sa zistilo, že na dvoch mestach na dne
priepasti sú možnosti ďalšieho postupu. Vykonali aj
prípravné práce pre ďalší prieskum v budúcnosti.
Skupina vykonalá aj kontrolu stavu záladnenia v
prieasti Šingliarka. Zistilo sa, že stav záladne-
nia na stenách a dne prieasti sa zmenil len málo
a že zostup na ľadový kužeľ je možný aj bez lana.

Oblastná skupina č.9 - Liptovský Mikuláš

Skupina si vytvorila 2 stabilné pracoviská. Jedno

v Demänovskej a druhé v Jánskej doline. Vedúcim pracoviska v Demänovskej doline je J. Moravec a v Jánskej doline S. Šrol. Systematicky a veľmi aktívne pracujú jaskyniari vedení S. Šrolom, ktorí pokračujú v hĺbení prieskumnej sondy v protilehlom svahu Stanišovskej jaskyne.

V Demänovskej doline boli v 1. polroku 1971 vykonané prieskumné práce v priečastnej jaskyni Psie diery.

Oblastná skupina č.11 - Dolný Kubín

V apríli a máji 1971 preskímalí členovia skupiny jednu z viacerých jaskýň v okolí Kral'ovian. Po prekopaní suťovej upchávky v Kral'ovianskej kope dosiahli dĺžku 25 m. Po vyhodnotení dosiahnutých výsledkov ukazuje sa reálna nádej postúpiť ďalej. V prieskume sa bude pokračovať.

V máji sa zamerala skupina na prieskumné práce v ponore Brestovskej jaskyne. Po zistení nového ponoru v doline Volariská započali tu vyistovacie práce. Cieľom týchto prác je preniknúť do systému Brestovskej jaskyne z tohto smeru.* Vody potoka sa ponárajú 800 m od ústia Studeného potoka. Súčasne sa pracuje aj v ponore Studeného potoka, kde sa postúpilo o 15 m.

Oblastná skupina č.14 - Zvolen

Skupina pokračovala hlavne v zimných mesiacoch v prieskumných prácach, započatých ešte r. 1968 v priečastnej jaskyni Záskošie v Jánskej doline. V jaskyni je niekolko sifónov, ktoré skupina postupne prekopávala, za účelom zníženia vodnej hladiny. Na konci III. sifónu je 300 m vodorovná chodba, ktorá končí priečastou. Po prekonaní tejto 20 metrovej tzv. Šrolovej priečasti preskúmali členovia skupiny prvý väčší dóm o rozmeroch 12/8 m. Priestory tohto domu majú už bohatú kvapľovú výzdobu.

Na dne Šrolovej priepasti sa nachádza aj bočná chodba dlhá 180 m, ktorá je zatiaľ taktiež ukončená sifónom. Okrem týchto prác preskúmali aj horné poschodie v blízkosti sifónov I, II a III. Síbežne s týmito prácami pokračovali aj mapovacie práce, ktoré pre zdvihnutie hladiny vody v sifóne I nemohli byť kompletne dokončené. V budúcnosti sa bude pokračovať v prieskume ako aj vo vyhotovení dokumentácie z tejto priepastnej jaskyne.

Oblastná skupina č.17 - Dubnica n/V

Skupina pokračovala v započatom prieskume jaskyne na Rúbani v Mojtínskom kraji. V puklinovitej chodbe, z ktorej vanie prieval, sa pracuje pomocou trhacej techniky. Niektoré partie bolé potrebné zaistit podperami. Skupina vykonala aj sondovacie práce nad vyvieračkou v Uhliskách.

Oblastná skupina č.19 - Dolné Orešany

Skupina vykonala orientačný prieskum v oblasti Nečačná skala v poliesí Majdan. Na lokalite Starý glášť, ktorý sa nachádza taktiež v poliesí Majdan na ľavom boku Čiernej skaly, preskúmala skupina 5 menších otvorov, silne zahlinených. V najväčšom z nich sa chodba po 3 m rozdvojuje. Po 7 m sa však ešte dlhšia odbočka končí zahlinenou časťou. Pracovisko bude v budúnosti sledované, nakoľko pod otvorm vo vzdialenosťi 100 m vo svahu sa nachádza vyvieračka. Hlavnú pozornosť však venovala skupina prieskumu jaskyne Cajla. V lomovej stene opusteneho lomu Cajla preskúmali malú jaskyňu. Vnútorné priestory jaskyňky sa rozdelujú na vodorovnú chodbu S smerom a na stúpajúcu chodbu V smerom. Časť priestorov má živú sintrovú výzdobu.

Na požiadanie predsedníctva SSS vykonali niektoří členovia skupiny orientačný prieskum prieasti Kláštová a Zbojníckej jaskyne v Malých Karpatoch pri

obci Chtelnica, kde sa rysuje vytvorenie novej oblastnej skupiny. Zbojnícka jaskyňa sa nachádza v malom výbežku za obcou. Vstupná časť má priepastovitý charakter. V hĺbke -8 m sa jaskyňa rozdvojuje. Hlavný otvor smeruje J smerom a klesá priepastovite dole. Bočný otvor je vodorovný a má východný smer. Prieskumné práce značne stážuje veľké množstvo kameňov, nahádzaných majiteľmi blízkych polí. Priepast Klenová je pracoviskom skupiny v Chtelnici. Niektoré časti pripasti už zaistili výdrevou. Skupina preskúmala priepast /do hĺbky -10 m/ a niekolko závrtov, ktoré sa nachádzajú v blízkosti tejto pripasti.

Skupina pracovala aj vo Veľkej Cajlanskej homole, kde preskúmali 6 menších jaskýň. Novoobjavenú prie-
past preskúmali predbežne do hĺbky -30 m.

Oblastná skupina č.20 - Bratislava

Skupina sa zamerala v uplynulom polroku hlavne na sondovacie práce v Červenom kameni. V rámci tohto prieskumu zamerali únikovú chodbu a sondovali v južnej baště. Pri čistení novoobjavenej chodby pod hladomorňou a sondou pod hradným múrom sa našli hlinené nádoby. Bola urobená výstuž spojovacej chodby pod bránou.

Oblastná skupina č.21 - Uhrovec

Skupina preskúmala známu jaskyňu vo Vlčom dole pri Omastinej na úpäti Čierneho vrchu. Bola vykonaná kontrola merania z r.1934. Celková dĺžka jaskyne je takmer 40 m a v niektorých miestach sa nachádza žerstvý nános. Archeologickými vykopávkami v minulosti sa tu našli predmety z neolitu, eneolitu, halštatu a nálezy zo stredoveku. Na lokalite sa da-
jú predpokladať ďalšie chodby.

Skupina preskúmala a pracovala aj v blízkej Dúpnej liere pri Slatinke, ktorá sa nachádza v Žernovej

doline 2 km od obce Omastiná. V blízkosti jaskyne sa nachádzajú 3 silné vyvieračky a závrty na Veľkých lúkach, ktoré ale už patria do pracovnej návrne oblastnej skupiny č.18 z Trenčianskych Teplíc. Samotná jaskyňa má dĺžku 17,5 m v hlavnom smere J-S. Jej priestory sú suché a teplé /16°C/, preto boli obývané partizánmi za SNP. Výzdobu jaskyne tvoria 3 veľké vodopády žltej až ružovej farby. V zadnej časti sú vlhké partie, kde sa nachádza aj živá sintrová výzdoba. V jaskyni sa ukazuje náznak ďalšieho pokračovania. Nad portálom jaskyne je v smere V-Z menšia okrúhla diera.

Skupina vykonala orientačný prieskum Uhrovského hradu. Podzemné chodby hradu sú však pre speleologický prieskum bezvýznamné, len steny hradu sa využívajú pre lezecko-inštruktážny výcvik. Na SV od hradu našla a preskúmala skupina vo vápencových bráľach novú jaskyňu. Úzky štrbinovitý vchod sa zvažuje dovnútra pod spádom 15-20° do vzdialenosťi 9,5 m. Jaskyňa nemá prakticky väčšiu výzdobu, len miestami sintrový povlak. Po ľavej strane od vchodu sú dva úzke komíny, kde v budúcnosti skupina bude pokračovať v započatých sondovacích prácach.

Skupina sondovala aj na kóte Košútova skala pod Ročňom. Steny kolmých vápencových skál tu tvoria pukliny, hlboké až 30 m. Západným smerom od Košútovej skaly vo vzdialenosťi asi 80 m skupina preskúmala novú jaskyňu. Pomerne nízky vchod sa postupne smerom dovnútra zvyšuje až na 1,7 m. Dĺžka jaskyne je 4,5 m a steny sú pokryté bielym mäkkým sintrom. Je tu veľké množstvo komárov.

Bola uskutočnená aj orientačná prehliadka škrapového pola pri Omastinej, ktoré sa nachádza vo výraznom chrbte zv. Priesaniská, medzi obcou Omastiná a dolinou Osiková. Pod škrapovým polom sa nachádza vyvieračka Garajka. Na tejto lokalite započne v budúcnosti skupina systematický prieskum.

Oblastná skupina č.23 - Blatnica

Najmladšia oblastná skupina SSS sa pustila s veľkou chuťou do prieskumných prác. Zamerali sa hlavne na orientačný prieskum Gaderskej doliny za účelom výhľadania vhodných lokalít pre ďalšie prieskumné práce. Preskúmali pravú stranu v Konskom dole, od potoka až po dolinku Havranová. V samotnej Gaderskej doline prezreli pravú stranu Plešovice - od kameňolomu vyššie. Našli len jednu jaskyňku oproti Konskému dolu, avšak pre ďalšie práce je bezvýznamná. V doline Havranová v Konskom dole našli niekolko jaskyň vo svahu Vápenej asi 300 m od hladiny potoka, a to: Dolná Stílová, Horná Stílová, Mažarná. Vo svahu Tlstej preskúmali taktiež jaskyňu Vyhne. Na tejto lokalite budú v prieskume pokračovať.

Obhliadku terénu vykonali aj v Blatnickej doline a hlavného prameňa Blatnického potoka, lebo sa tu predpokladá jaskynný systém. V bočnej Behánskej dolinke v blízkosti Havranej doliny našli a preskúmali v strmom svahu pod bralami menšiu jaskyňu. Vchod ce rozmeroch 80 cm viedie 4 m vodorovne a odtiaľ kolmo dolu taktiež 4 m. Z prvej úrovne viedie šikmo klešajúca chodba ešte ďalších 14 m, a končí v sutine. V jaskyni sa nachádza menšie jazierko a živá sinetrová výzdoba. Miestami sa tvoria menšie kvaple.

Priepastovitá jaskyňa Komíny na planine

Pelc

Jaskyňa sa nachádza v SZ svahu planiny Pelc v Stránskej hornatine. Prístup je najvýhodnejší z poliany na západnom okraji tejto planiny, ktorí siahajú až nad dolinu Tesniny. Odtiaľ viedie takmer vodorovný chodník 450 m zhruba na JZ, potom nadol strmým skalistým terénom asi 30 m priamo ku vchodu, ktorý leží vpravo od vchodu do jaskyne Vlčie diery.

Popis jaskyne

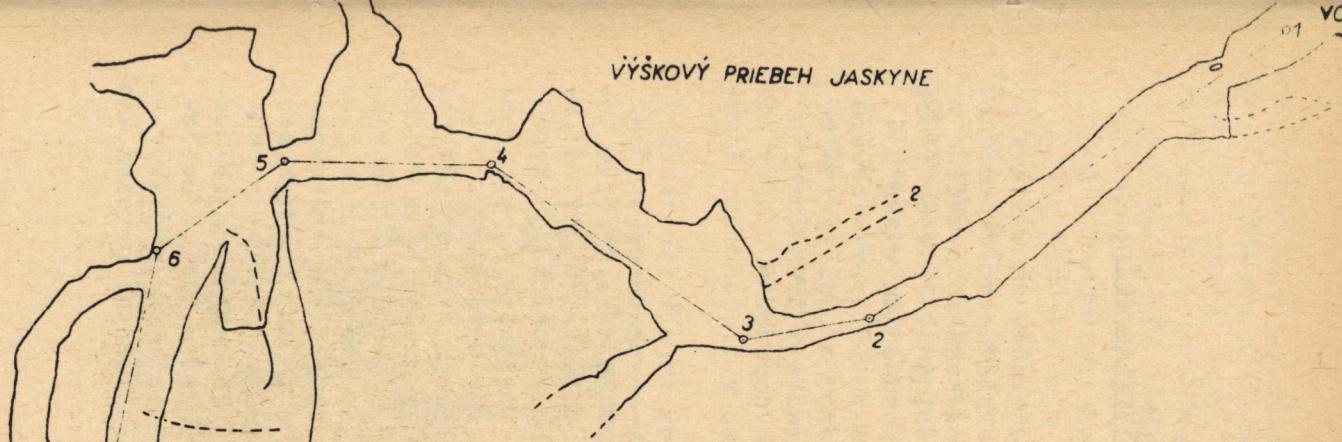
Vchod do jaskyne leží v hustom poraste pod menším bralom. Samotný otvor má rozmery asi 60/100 cm a smerom nadol sa mierne rozširuje. Nasleduje skalný stupeň s rozdielom 1,5 m, kde nazad odbočuje malá, asi 3 m úzka chodbička. Za skalným stupňom pokračuje prudko klesajúca chodba oválneho priezoru 2/1,5 m. Na konci, v hĺbke asi 6 m sa zníži a viedie už horizontálne. Odtiaľ skalným oknom, nízkym len 50 cm sa dostávame do menšej sieňky 5/2 m. Sieňka má pokračovanie v troch smeroch. Fuklinovitá priepast v jej priamom pokračovaní je nepreleziteľná, ústi však pravdepodobne do hlavnej priepasti. Smerom na SZ pokračuje menšia chodbička, ktorá však po 4 m je taktiež nepreleziteľná. Napokon tretie hlavné pokračovanie jaskyne viedie južným smerom. Frakčným stupňom asi 3,5 m pokračuje v jeho hornej časti už horizontálnou chodbičkou, ktorá opäť viedie do menšej okrúholej sieňky, veľkosti asi 4,5 m. V strede sieňky sa nachádza menší kvapľový vodopád, prakticky jediná výzloba jaskyne. Sieňka ústi už priamo do Hlavnej priepasti, ktorá pozostáva z troch vertikálnych komínov, hlbokých okolo 12 m. Najschodnejší je po po-

vrazovom rebríku streiný puklinovitý komín, vytvorený na poruche cca 320; sklon 85° na V. Jeho pravá časť je hlboká 7 m, potom na S konci pokračuje ľažko preleziteľnou štrbinou do menšej sieňky. Táto sieňka je najhlbším miestom priepasti /-15,3 m/. Na V strane je blatistá štrbina, odkiaľ je počúť zvuky z vedľajšej priepasti. Tento susedný komín viedie spočiatku ťikmo, potom zvisle do blízkosti spomenutej sieňky. Dno sieňky je pokryté štrkem, v ktorom sa nachádza menšie množstvo netopierích kostí.

V rámci prieskumu a zameriavania sme iné pokračovanie nenašli. Prievany sme tiež nepozorovali. Zaujímavá je však veľmi nízka teplota, podobne ako v susednej jaskyni Vlčie diery.

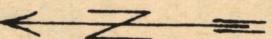
VÝŠKOVÝ PRIEBEH JASKYNE

PRIEPASTNÁ JASKYŇA KOMÍNY NA PLANINE PELC

MIERKA M 1:100

0 1 2 3 4 5 m

-15,30 m

VCHOD

REZ
A-A'

B-B'

C-C'

REZ
D-D'

E-E'

PÔDORYS

ZAMERALI ZHOCHMUTH

V LAUKO M. LEHOTSKÝ J. FERANEC 137

.g. Ladislav Novotný

Ing. Ján Tučík

Tomášovská jaskyňa v Stratenskej hornatine

hornatine

Je všeobecne známe, že krasové útvary sa vytvárajú v karbonátových horninách a to hlavne vo vápencoch. I doteraz známe jaskyne na Slovensku sú prevážne v druhohorných karbonátových horninách. Je však treba podotknúť, že v niektorých prípadoch sa vyskytujú výnimky z tejto podstaty. V tomto príspevku chceme zoznať dobrovoľných jaskyniarov s osobitým nálezom jaskyne, ktorá nie je vyvinutá v druhohorných vápencových horninách. Ide pravdepodobne o prvý nález väčšieho jaskynného systému v tretihornom útvarze.

Jaskyňa sa nachádza na severnom okraji Stratenskej hornatiny /Slovenský raj/, na prechode do Spišskej kotliny. Leží asi 1,5 km JV od obce Spišské Tomášovce, na okraji rekreačnej oblasti Čingov. Stratigraficky je možné bližšie určiť pozíciu jaskyne do stredného eocénu /strašie tretihoty - paleogén/. Vstup do jaskyne, ktorý je na dne kameňolomu, bol otvorený pri ťažbe kameňa porušením stropu jaskyne. Vlastné jaskynné priestory o dĺžke asi 250 m sa nachádzajú pod dnom kameňolomu v hĺbke 1-4 m. Jaskynné priestory prínes sledujú vrstevné rozhranie pieskovcov a zlepencov. Vrstevné rozhranie /vrstevnatost/ má mierny úklon /8°/ k SV. Smer chodieb, ktoré sú vyvinuté na tejto vrstevnatej ploche je podmienený dvoma systémami výrazných tektonických puklín. Smer týchto puklín je príbližne S-J. Z uvedeného je vidieť, že priestorová orientácia jaskynných chodieb je podmienená štruktúrnymi prvkami, ktoré

ne sú vyvinuté v sedimentoch.

Názov pieskovce a zlepence, ktorý sme použili na začiatku, je len veľmi obecný a trochu nepresný. V skutočnosti sú to sedimentárne horniny, na zložení ktorých sa 60-80% podielala kalcitová zložka /stavověna chemicky/. Táto zložka vytvára tmel a vlastné zrná sedimentov. Zastúpenie rozpustnej zložky je blízke karbonátovým horninám /vápencom/ a preto sú tieto horniny vhodné pre vytváranie krasových foriem. Vznik jaskyň v takýchto horninách je teda podmienený vysokým obsahom vodami ľahko rozpustnej karbonátovej zložky a vhodnými štruktúrnymi prvky /vrstevné plochy, pukliny/.

Jaskyňa bola podrobne zdokumentovaná a boli taktiež vyhodnotené všetky geologické prvky, ktoré podmienili vznik jaskyne. Tieto výsledky budú v najbližšom čase zverejnené.

MÚZEUM SLOVENSKÉHO KRASU
LIPTOVSKÝ MIKULÁS

Vyplňovanie cestovného príkazu pri prieskume

oblastných skupín

Pri vybavovaní úradnej agendy SSS sa vyskytli organizačné tažkosti, ktoré stážajú prácu pracovníkom MSK. Ich tažisko je hlavne v nesprávne vyplňovaných cestovných účtoch, čím sa ich vybavenie preťahuje a má za následok časté nevyčerpanie položiek určených oblastným skupinám. Na odstránenie tohto nedostatku uvádzame vzor a pokyny, podľa ktorých sa musia cestovné účty vyplňovať.

Každý člen SSS vykoná služobnú cestu s uplatnením si nároku na cestovné len na základe cestovného príkazu, ktorý mu vydá vedúci oblastnej skupiny a to iba na akcie zakotvené v pracovnom pláne. Pracovný plán skupiny schvaluje MSK.

Vedúci skupiny pred nastúpením cesty príkaz podpíše, vedúcomu skupiny podpíše príkaz riaditeľ MSK, prípadne poverený pracovník.

Po vykonaní cesty na základe cestovného príkazu každý vyplňuje druhú stranu tlačiva /t.j. cestovný účet/. K cestovnému účtu musia byť pripojené platné cestovné lístky /bez ktorých sa cestovné neprizná/ a správa o vykonaní úlohy. Ak sa na akcii zúčastnia viacerí členovia, môže byť správa spoločná.

Pravdivosť údajov cestovného účtu podpíše každý na druhej strane dole - podpis ťažovateľa a dátum. Ak služobná cesta trvá viac dní, predkladá účtovateľ cestovný účet po jej skončení, v každom prípade najneskôr pred ukončením štvrtroku! Cestovné za účty, preložené neskôr, nebude priznané.

Pri služobnej ceste môžno použiť len verejný dopravný prostriedok. Šípkromné motorové vozidlo možno použiť len výnimocne a to pri schválení každé-

ho použitia individuálne, priamo riadiťelom MSK. V tomto prípade účtuje si člen ČSS cestovné podľa sadzby náhrad za 1 km jazdy v týchto výškach:

Druh vozidla	Obsah válcov v ccm nad	Kčs do
A motorový bicykel, motocykel, skúter	150	0,30
	250	0,35
	350	0,40
B trojkolka, motocykel s postr.vozíkom		0,55
C osobný automobil	750	0,65
	750	0,80
	1100	0,85
	1500	1.-
	2000	1,15

Vzor cestovnej správy:

- 24.8. Prieskumné práce v jaskyni na Ríbani
- 25.8. Čistenie sondy nad vývieračkou v Uhliškách
- 26.8. Čistenie sondy s odnášaním zeminy

Príloha: cestovný účet 1 x
cestovné lístky 3 x
cestovná správa 1 x

Organizácia SSS

Útvar obластná skupina č. 17
Telefón _____

cestovný príkaz evid. č.

1. Priezvisko a meno pracovníka Obetko Milan2. Obec, bydlisko Nová Dubnica MLB 9/20

Miesto, hodina a dátum odchodu	Miesto konania	Účel cesty	Miesto a dátum návratu
<u>Nová Dubnica</u> <u>24.8.1971</u> <u>7:30 hod</u>	<u>Mojtín - jaskyňa Na rúbaní</u>	<u>prieskumné práce v jaskyni</u>	<u>Nová Dubnica</u> <u>24.8.1971</u>

3. Meno spoluúčastníka cesty O.Hibler, J. Lotharides4. Použitý dopravný prostriedok (u vlast. vozidla, druh, obsah valcov) A5. Predpokladaná suma výdavkov Kčs Povolený preddavok Kčs6. Preddavok Kčs vyplatený dňa výdavkovým pokladničným dokladom čís. Kelie Milan

Dátum

Podpis pokladníka

VYÚČTOVANIE PRACOVNEJ CESTY

Podpis pracovníka, opráv. k povol. (nariad.) cesty

7. Stravovanie, ubytovanie bolo poskytnuté bezplatne
ano — nie (rozpište u jednotlivých cest)8. Správa o výsledku pracovnej cesty bola predložená
dňa 30.8.1971 komu riad. MSK

So spôsobom vykonania súhlasmí

Dňa 2.9. 1971riaditeľ MSK, alebo poverený pracovník

Podpis pracovníka, opráv. k povol. (nariad.) cesty

9. Účtovaná náhrada bola preskúmaná a upravená
na Kčs h
preddavok Kčs h
Dopl. preddavku Kčs h
Slovami:
Plati ako výdavkový pokladničný doklad č.

Účtovací predpis		
Má dat	Dal	Suma
Poznámka o zaúčtovaní Rozp. odvetvie (len pre rozp. organ.)		

Podpis prijíemcu — preukaz totožnosti

Podpis pokladníka

Schválil

Podpis pracovníka,
ktorý vyúčtovanie upravil

Dátum	Odchod — príchod miesto konania podčiarknite	Použ. dopr. prostredky*)	Km**)	Zač. a ko- nič prac výkona (hodina)	Cestovné a miestne prepravné	Stravné (pripl. na súťaž)	Nočtažné	Náhrada za stratu času	SPOLU	Uprávnené	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
24.8.71	ODCHOD 7.30	A			13--					13--	
	PRÍCHOD 8.43										
	ODCHOD 19.00	A			13--					13--	
	PRÍCHOD 20.13										
	ODCHOD										
	PRÍCHOD										
	ODCHOD										
	PRÍCHOD										
	ODCHOD										
	PRÍCHOD										
	ODCHOD										
	PRÍCHOD										
	ODCHOD										
	PRÍCHOD										
	ODCHOD										
	PRÍCHOD										
	ODCHOD										
	PRÍCHOD										
	ODCHOD										
	PRÍCHOD										
	ODCHOD										
	PRÍCHOD										
	ODCHOD										
	PRÍCHOD										
	ODCHOD										
	PRÍCHOD										

*) Uvedte v skratke:

O — osobný vlak

R — rýchlik

A — autobus

L — lietadlo

AUS — auto služ.

MOS — motocykel slnž.

P — Pešo

Spolu 26-- 26--

Preddavok --

ostáva na výplatu -

26--

Vyhlasujem, že som všetky údaje uviedol úplne a správne.

**) Uvedte len pri použití iného ako verejného hromadného dopravného prostriedku.

Dátum a podpis účtovateľa

30.8.1971 Mbelko Milan

Za Vojtechom Benickým

V poslednom čase sa akosi často a neočakávane lúčime s príslušníkmi slovenského jaskyniarstva. V septembri 1971 nás prekvapila smutná sprava o smrti Vojtecha Benického vo veku 64 rokov.

Činnosť Vojtecha Benického v slovenskom jaskyniarstve bola bohatá a rôznostranná. Veď už ako 17 ročný, nachádza zamestnanie pri sprístupňovacích práciach jaskyne Slobody, kde popri mnohých význačných osobnostiach mal možnosť dôverne sa zoznámiť s jaskyniarskou problematikou. Tu pracoval do r. 1931, kedy odchádza za správcu jaskyne Domica, kde pracoval do roku 1938. Odtiaľ prechodí do Klubu slovturistov a lyžiarov do r. 1942. Roku 1944 sa stáva náčelníkom jaskyniarskeho zboru KSTL, ktorý však po roku 1948 zaniká.

Plného uplatnenia sa mu však dostáva až r. 1949 po znárodení jaskýň, kedy všeobecný hospodársky i kultúrny rozvoj v dôsledku socializácie vyžaduje urýchlene budovať kultúrne a rekreačné zariadenia i pri jaskyniach.

V rámci týchto potrieb bol povolaný do funkcie riaditeľa Múzea slovenského krasu. Z tejto funkcie sa stal i tajomníkom novozaloženej Slovenskej speleologickej spoločnosti. V tomto období slovenské jaskyniarstvo zaznamenáva značné úspechy, ktoré pramenili z jednotnej organizácii sprístupnených jaskýň na Slovensku ako i zo súbežnej jednotnej organizácie dobrovoľného jaskyniarstva. V roku 1951 dochodí vo vedení Správy slovenských jaskýň k personálnym zmenám a ešte v tom istom roku aj k reorganizácii.

Tieto personálne zmeny sa odzrkadlili i v predsedníctve SSS a keďže hospodársky i organizačne čin-

nosť SSS bola skoro úplne zabezpečená do tých čias SSJ, prejavili sa postupne dôsledky i v SSS postupnou stagnáciou, až SSS sám V. Benický vyhlásil za rozpustenú.

V r. 1963 prechádza pracovať z MSK na odbor kultúry a roku 1969 odchádza na dôchodok.

Činnosť V. Benického v jaskyniarstve bola mnohostraná. Fredovšetkým treba vyzdvihnuť publikáčnu činnosť od príležitostných správ až po samotnú publikáciu Slovenské jaskyne, akó i účasť na vydávaní zborníka Slovenský kras.

Skúsenosti V. Benického v rámci slovenského jaskyniarstva boli prebohaté. Veď sa mu podarilo byť celý život zamestnaný na tomto úseku, ba i v dobách zlých, v rokoch fašizmu a vojny si našiel svojským spôsobom možnosti oficiálneho uplatnenia v jaskyniarstve. Škoda, že tieto skúsenosti v rámci nových socializačných prúdov nášho života nevedel uplatniť a pekné výsledky kolektívneho vedenia z r. 1949-51 sa mu nepodarilo v nasledujúcich rokoch udržať.

Pozdejšie negoval už akíkolvek spoluprácu pri nových zjednocovacích snahách slovenského jaskyniarstva.

Tieto negatívne stránky pôsobenia boli zákonitým dôsledkom z nedostatočného pochopenia nových spoľočenských prúdov. Možno to však ospravedlniť dobu a prostredím v ktorom žil a formoval svoj svetonázor. Napriek tomu však práca i osobnosť Vojtecha Benického ostane v slovenskom jaskyniarstve nezabudnuteľná.

R R.

A k t u a l i t y

Úspešné liečenie v Gombaseckej jaskyni

V auguste t.r. sa uskutočnil ďalší turnus pokusného liečenia astmky a ochorení horných ciest dýcháčich v Gombaseckej jaskyni v Slovenskom krásse. Turnus, ktorý bol zameraný na overenie a doplnenie doterajších znalostí s liečbou v Gombaseckej jaskyni sa skončil úspešne. Potvrdil význam speleoterapie pre liečenie niektorých formiek astmky. Turnus opäť organizoval Dr. Karol Klincko z rožňavskej nemocnice v spolupráci so SSJ a s rožňavskými jaskyniarmi. Medzi pacientmi boli aj dve ženy a dve deti z Iráckej republiky z ďalekého Bagdadu. Doterajšie úspešné výsledky by mali byť impulzom pre legalizovanie speleoterapie u nás.

Skvalitnenie služieb v slovenských jaskyniach

Za účelom kvalitnejších služieb pre návštěvníkov v 11 sprístupnených jaskyniach Slovenska usporiadala SSJ anketu medzi návštěvníkmi. Anketa, ktorá prebiehala v letnej turistickej sezóne, mala zistiť event. nedostatky a podnetnými návrhmi návštěvníkov vylepšiť poskytnuté služby v jaskyniach. Zlosovateľné anketové lístky poslalo Správe jaskýň 266 návštěvníkov z celej republiky. Na základe vyhodnotenia takto získaných návrhov sa vykonajú pre budúcu sezónu patričné technické a organizačné opatrenia a hodnotenie socialistickej súťaže medzi jaskyňami. Anketa bola zlosovaná a 22 výhercov dostalo ceny v celkovej hodnote Kčs 3.000.-

Ďalšie dôležité objavy v Moravskom kraze

Profesionálna výskumná skupina pod vedením riaditeľa Moravského krasu Dr. Ladislava Slezáka objavila v októbri t.r. rozsiahle priestory severne od priesasti Macocha v Moravskom kraze. Výsledky navádzajú na prieskum ešte z r. 1947-48. V nových priestoroch sú veľké domy, veľkosti až 20/40/30 m s neobvyčajne bohatou kvapľovou výzdobou. Dosiaľ preskúmané priestory v dĺžke necelého kilometra proti toku sa nachádzajú v hĺbke asi 100 m, čiže na hladinu Punkvy ostáva ešte okolo 30 m. Tieto výsledky majú prispieť k rozriešeniu dlhoročných problémov podzemného toku Punkvy.

Vyčistenie druhej plavby v Domici

Aj tohoročná turistická sezóna v Domici prebiehala bez návštevy jednej z najkrajších častí jaskyne - druhej, tzv. Diamantovej plavby. Táto atraktívna časť, ktorú tvorí podzemné koryto rieky Styx, tečúcej do susedného Aggteleku v Maďarsku, bola odstavená pre nepriaznivé počimienky prevádzky ešte r. 1964. Pevne zabudovaná hrádza a niekoľko katastrofálnych záplav v minulých rokoch spôsobili usadenie ohrovského množstva bahna a hliny v koryte podzemného potoka a znemožnili ďalšiu plavbu.

Správa slovenských jaskýň zahrnula do rámca rozsiahlych rekonštrukčných prác v Domici aj vyčistenie druhej plavby. V júni t.r. po komisionálnej prehliadke odborníkmi bolo rozhodnuté vypracovať alternatívne riešenia pre odstránenie usadenín. Po-kročlosť prípravných prác ukazuje, že rekonštrukciu II.plavby je možno realizovať v roku 1972 a 1973. Rekonštrukcia zahŕňa tieto práce:

- Vyčistenie II.plavby
- úprava hrádze I.plavby
- úprava hrádze II.plavby

- rekonštrukcia osvetlenia II. plavby
 - úprava nového východu z jaskyne
- Po dokončení týchto prác bude aj táto časť jaskyne sprístupnená návštěvníkom.

Podzemné priestory v pieskovci

Skupina speleológov z Vlastivědného ústavu v Olověmouci uskutočnila v poslednej dobe prieskumné práce v Beskydách. V okolí známeho Radhošťa a Kněhyně preskúmali niekoľko menších jaskýň, medzi ktorými sú aj vertikálne priestory, hlboké až 50 m. Ide však väčšinou o puklinovité priestory v pieskovci s karbonátovou výplňou a vznikli pravdepodobne v ludo-vých dobách. Priestory sú ľahko prístupné, sú plné sute a preto sú nebezpečné. Severomoravskí jaskyniari pokračujú v ďalšom prieskume vo vápenci v okolí Štramberka a Rychlebských hôr.

Chránia netopierov

Sovietski jaskyniari, ktorí pracujú v okolí Permu, umiestnili pri vchode do jaskyne Divja tabuľu, ktorou upozorňujú návštěvníkov na zvýšenú opatrnosť pri prechádzke v jaskyni, kde sa zdržujú netopiere. V 31 sieňach jaskyne prezimuje pravidelne veľké množstvo netopierov, ktoré sa sem stiahnu na zimný odpočinok zo severnej časti permskej oblasti a zo stepí, susadiacich s Uralom. V jaskyni je suchý a čistý vzduch, ktorého temperatúra pri vonkajších veľkých mrazoch neklesne nikdy pod + 2 - 3 °C.

E.M.

Prírastky speleologickej knižnice MSK

August - október 1971

ČSSR

- Věstník ÚÚG, č.4,5/1971
 Geologie - Sborník geologických věd, řada G, sv.21
 Spravodaj SSS, č.3/1971
 Krasový sborník IX/1971
 Slovenský kras IX/1971
 Geografický časopis, č.3/1971
 Bibliografia Rožňavského okresu /jaskyne/
 Demek,J. - Střída,M.: Geography of Czechoslovakia
 Krásy Slovenska, č.9,10/1971
 Ochrana přírody, č.5,6/1971
 Spravodaj Slovenský raj, č.2-3,4/1970
 Mineralia Slovaca, č.10/1971
 Zeměpis světa - Afrika
 Časopis pro mineralogii a geologii, č.3/1971
 Archeologické rozhledy, č.5/1971

ANGLIA

- Studies in Speleology, vol.2/1971, Parts 3-4
 Geographical Magazine, č.9/1971

AUSTRÁLIA

- Australian Speleo Abstracts, č.1,2/1970
 ASF Newsletter, č.1/1971

EULHARSKO

- Priroda, č.4/1971

FRANCÚZSKO

- Spélunca, č.1-2/1971

JUHOSLÁVIA

Geografiski zbornik - Acta geographica XIII/1971

MAĎARSKO

Fodor, I.: A Baradla- és Abaligeti barlang hőmér-sékletének vizsgálata

Fodor, I.: Az Abaligeti és Baradla barlangok légáramlási vizsnyai

Földrajzi közlemények, č.1/1971

NDR

Neue Museumskunde, č.3,4/1971

Abhandlungen des Staatlichen Museums für Mineralogie und Geologie zu Dresden, Bd.16

Archiv für Naturschutz und Landschaftsforschung, č.4/1970

NSR

Natur und Heimat, č.3,4/1971

Natur und Museum, č.8,9,10/1971

POLSKO

Ktarba, A.: Źlobki krasowe w Tatrach

Kotarba, A.: Vertikalne zoni paverchnostních karstových procesov v Zachod.Tatrach

PORUGALSKO:

Speleo, č.5/1971

RAKÚSKO

Steirische Beiträge zur Hydrogeologie, 1970 /22/

RUMUNSKO

Moraviu, F. - Velcea, V.: Principii și metode de cercetare în geografia fizică

TALIANSKO

Rassegna Speleologica Italiana, č.1-4/1970

USA

Caves and Karst, č.5,6/1970

Bulletin of the NSS, č.2/1971

Natural History, August-Sept.1971

NSS News, č.6,8/1971

ZSSR

Zemlevedenie, Tom IX/1971

KANADA

Cahiers de Géographie de Québec, č.35/1971

JAPONSKO

Memoirs of the National Science Museum, č.3/1970

Bulletin of the National Science Museum, č.4/1970

Upozorňujeme všetkých našich čitateľov, že už bola daná do prelaja dávno očakávaná kniha,

Ing. L. Rajmana, PhMr. Š. Rodu a MUDr. K. Klincka:

MOŽNOSTI SPELEOKLIMATICKEJ TERAPIE
V GOMBASECKEJ JASKÝNI

Touto knihou autori upozorňujú na veľké možnosti využitia niektorých jaskýň pre liečebné účely. Nakol'ko máme nepreberné množstvo jaskýň na území Slovenska, treba vrelo privítať a doporučiť túto publikáciu širokej verejnosti, v ktorej sa oboznamuje s jaskyňami ako klimaticky v hodnom prostredí pri liečení niektorých onemocnení dýchacích orgánov.

Knihu si možno objednať v Múzeu slovenského krajsu v Lipt. Mikuláši, Školská 4.

Cena knihy je 10-Kčs.

O b s a h

str.

Oslavy 50.výročia jaskyne Slobody	3
Stručná správa o činnosti oblastných skupín SSS za 1.polrok 1971	5
Friepačovitá jaskyňa Komíny na planine Pelc .	13
Tomášovská jaskyňa v Stratenskej hornatine. .	15
Vyplňovanie cestovného príkazu pri prieskume oblastných skupín	18
Za Vojtechom Benickým	22
Aktuality	24
Prírastky speleologickej knižnice MSK . . .	27
Obsah	31

S P R A V O D A J
Slovenskej speleologickej spoločnosti
č.4/1971

Vydalo Múzeum slovenského krasu, Liptovský Mikuláš
v rámci vnútroústavných informácií pre spolupracov-
níkov v náklade 500 kusov

Tlač: Tlačiarne Liptovský Mikuláš

u nov. 1920

F-4 july 1985

24. sept 2003

9 / júna 1999

5. aprila 2007